

Internationale Voorjaars Bloemententoonstelling Haarlem (Heemstede) 1925

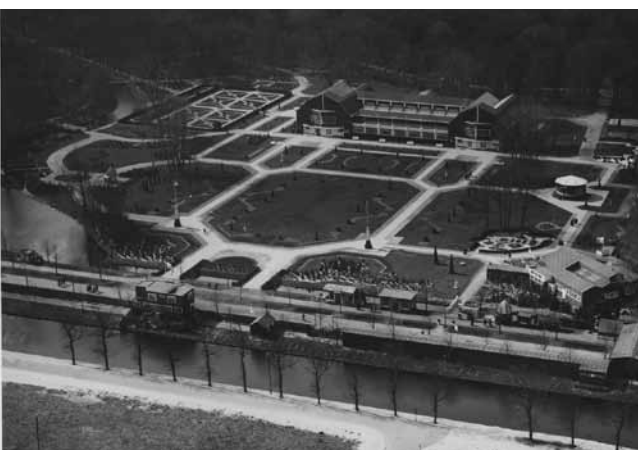
Vanwege de Eerste Wereldoorlog was er, zoals gezegd, te weinig tijd om een volgende tentoonstelling in 1920 goed voor te bereiden. Tevens kregen de organisatoren steeds meer het gevoel dat de Haarlemmerhout niet meer de goede plek vormde voor dit initiatief. Een nieuwe trambaan naar Heemstede had de grootte van het terrein drastisch verkleind en de tentoonstellingsorganisatie, via voorzitter E.H. Krelage, besloot aan te kloppen bij de gemeente Heemstede. Een brief met het verzoek deze tentoonstelling in Groenendaal te mogen houden, in combinatie met een bijgevoegde kaart met de locatie, werd op 5 februari 1919 in een geheime gemeenteraadsvergadering behandeld. De gemeente Haarlem was nog niet formeel op de hoogte gebracht van dit initiatief. Men vroeg een kosteloos gebruik van het terrein van 1 juli 1920 tot augustus 1921. In de brief werd gemeld dat de tentoonstelling een jaar werd opgeschoven en in 1921 zou worden georganiseerd. De relatie met Haarlem was gespannen, omdat deze stad ook het vertrek van de Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur vreesde. Er waren geruchten dat deze vereniging zich met de tentoonstelling in Heemstede zou vestigen. De vereniging bleef in Haarlem gevestigd, maar Heemstede kreeg de tentoonstelling. Als compensatie kreeg de expositie de naam 'Internationale Voorjaars Bloemententoonstelling Haarlem (Heemstede) 1925'. In de gemeenteraadsvergaderingen werd de tuinarchitect die de tentoonstelling zou mogen ontwerpen al genoemd. 'De heer Walter is overtuigd, dat de heer Tersteeg die zaak heel mooi kan aanleggen ... In het bos zal de aanleg worden gemaakt onder leiding van den architect Tersteeg; wellicht dat er nog wat gekapt moet worden.' Deze citaten moeten Dirk Frederik Tersteeg het nodige vertrouwen hebben gegeven. De tuinarchitecten Springer en Tersteeg hadden volstrekt andere opvattingen over het ontwerp van tuinen, parken en tentoonstellingen. Ze verduidelijken hun standpunten in polemieken in de *Dor-*

drechtse Courant. Zo toont Tersteeg weinig waardering voor de landschappelijke stijl waarin Springer werkt: 'Terwijl [...] het huis berekend is om te worden gezet in een tuin van strakken, rechthoekigen aanleg, plaatst de tuinarchitect het in een grillig Engelsch parkje. Ons zijn gevallen bekend waarin op deze wijze het effect van een huis totaal bedorven is.' En hij gaat verder door Springer eenvoudigweg ouderwets te noemen: 'De landschappelijke voortbrengselen van den heer SPRINGER en anderen mogen bij de stijllooze gebouwen in de 19e eeuw niet geheel misstaan hebben, bij de villa's van enkele (en wel de beste!) tegenwoordige architecten wordt iets anders vereischt! [...] De heer SPRINGER toont wél door stukjes over tuinkunst in vroeger tijden [...] veel voor de historie der tuinkunst te voelen en bewijst daarmee wellicht enkelen een dienst, maar hij staat zoo totaal buiten de voorwaartsche beweging die tegenwoordig in bouw- en tuinkunst overal is waar te nemen, dat hij zich niet voldoende in de opgeworpen kwestie kan indenken.' Het is duidelijk dat Springer niet welkom was in het ontwerpteam van Tersteeg. Wel wilde Tersteeg samenwerken met H.J. Goemans in de rol van beplantingsdeskundige (hij had dezelfde rol vervuld in 1910) en met de architect Harm Korringa, die in de stijl van de landelijke bouwkunst werkte.

Eigentijds ontwerp

In het plan van Tersteeg vormen de richting van de Van Merlenvaart/Vrijheidsdreef en de loodrechte variant hierop de structuurrichtingen. Het tentoonstellingsgebouw en de directe omgeving zijn hiermee vormgegeven. Van de drie Flora-tentoonstellingen is dit plan het minst ingekaderd. Het zicht op de noordelijke omgeving en de Vrijheidsdreef is vrij gelaten. Walt Disney had zijn eerste amusementspark in Anaheim, Californië, nog niet gebouwd. Zijn slagzin 'A Day out in this World' kon alleen worden vervuld door het park volledig van de omgeving af te grenzen, zowel functioneel als visueel. In een open omgeving zou het geloof in de sprookjesfiguren door verstoringen van buitenaf teniet worden gedaan. Het

Het Floraterrein van 1925 vanuit de lucht gezien.

visueel begrenzen van het terrein wordt door tentoonstellingsbouwers veelal als 'dogma' gebruikt.

Tersteeg heeft de maatvoering van het gebouw van Harm Korringa en die van de directe omgeving op elkaar afgestemd. Korringa werkte in de stijl van de landelijke bouwkunst, maar niet op een nostalgische wijze. In zijn ontwerp is de 'moderne' bouwstijl te bespeuren. Hij werkte veel met gepotdekselde houten wanden, die werden geteerd of geverfd, en met pannendaken.

In de buurt van Groenendaal staat nog een aantal door Korringa ontworpen woningen, waaronder het dubbele woonhuis Van Merlenlaan 1-3 en het huis aan de Van Merlenlaan 5. Ook in Haarlem heeft hij gebouwd. Artikelen in *Architettura razionale religiosa*, 1932 Milano, en in de publicaties *Het Stadswoonhuis in Nederland* en *Het Moderne Landhuis* van J.H.W. Leliman geven aan dat Korringa werd gewaardeerd.

In hetzelfde jaar, 1925, werd in Parijs de wereldtentoonstelling 'Exposition Universelle des Arts Décoratifs' gehouden. Hier werd de 'Art Deco' gepromoot als de nieuwe stijl. Korringa en Tersteeg moeten van dit grootse evenement op de hoogte zijn geweest. In hoeverre zij door deze nieuwe stijl zijn beïnvloed is (nog) niet te achterhalen. Maar van de drie Floratentoonstellingen heeft deze expositie het meest eigentijdse ontwerp.

Al met al vond de gemeente Heemstede de tentoonstelling een succes en bood al tijdens de afbraak aan de volgende tentoonstelling over tien jaar te willen organiseren.

1925-1: Het hoofdtentoonstellingsgebouw gezien nabij de Vrijheidsdreef.

Links: Gereconstrueerde plattegrond van de 'Internationale Voorjaars Bloemententoonstelling Haarlem (Heemstede) 1925.

1925-2: De geometrische bloemperken in de 'Oud Hollandsche Tuin'.

1925-3: De succesvolle rotstuin van de tentoonstelling in 1910 te Haarlem werd ook in Groenendaal weer in een andere vorm aangelegd.

Vogelvluchtperspectief van de 'Internationale Voorjaars Bloemententoonstelling Haarlem (Heemstede) 1925' vanuit het zuiden. (Deze perspectieven van de gebouwde situatie kunnen afwijken van de plattegrond.)

Vogelvluchtperspectief van de 'Internationale Voorjaars Bloemententoonstelling Haarlem (Heemstede) 1925' vanuit het zuidwesten.

Vogelvluchtperspectief van de 'Internationale Voorjaars Bloemententoonstelling Haarlem (Heemstede) 1925' vanuit het noordwesten.

Vogelvluchtperspectief van de 'Internationale Voorjaars Bloemententoonstelling Haarlem (Heemstede) 1925' vanuit het noordoosten.